

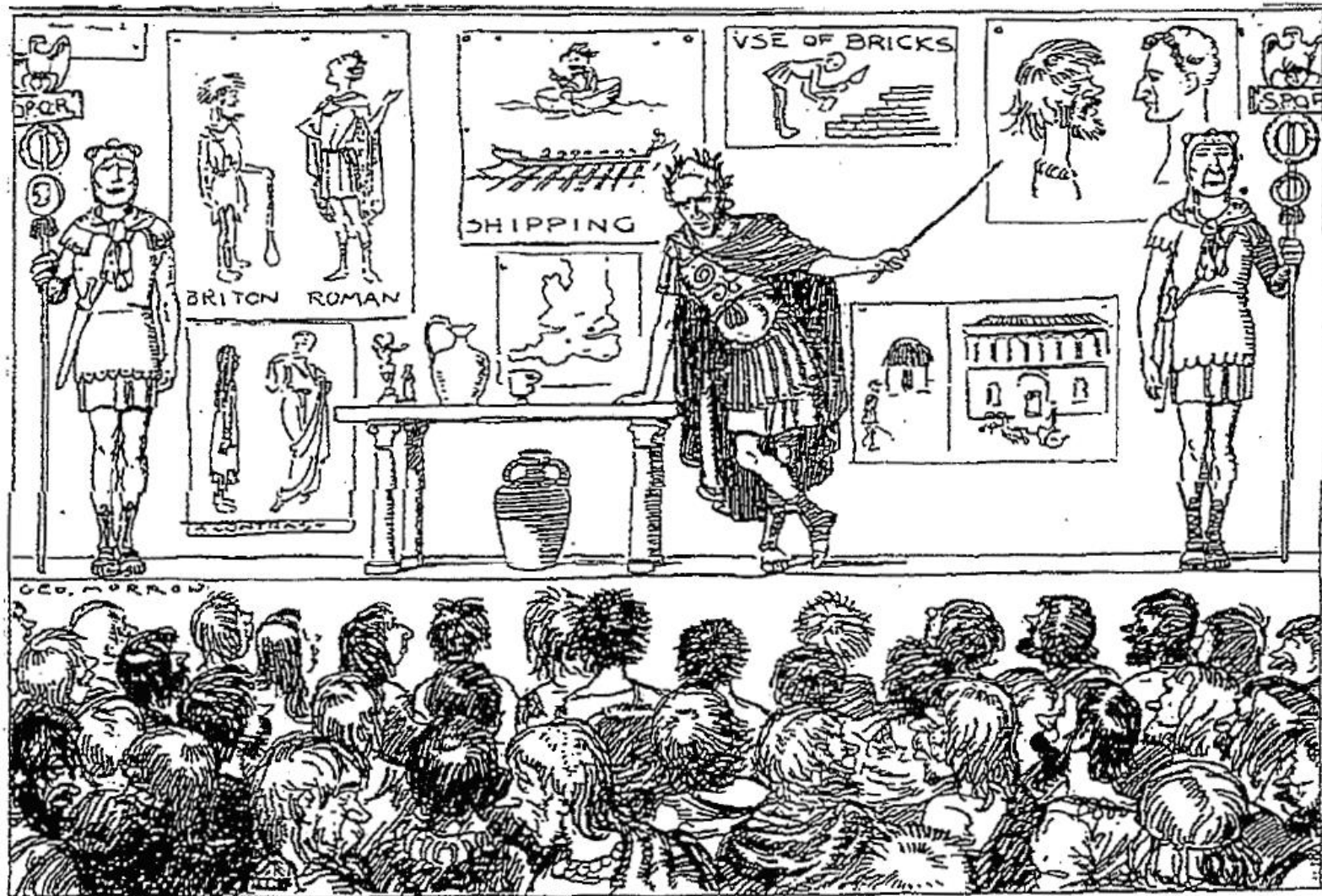
Aktérský pohled ve výuce dějepisu

Mgr. Milan Hes, Ph.D.

Aktérský pohled

- a) souvislost se školním historickým pramenem
- b) analýza školního historického pramene
- c) přirozená cesta k multiperspektivitě

Příklad I.

„Bylo nám všem dokazováno, že v koloniích ztrácíme peníze. S matematickou přesností nám dokazovali, že v britské královské koruně nikdy nebyl nákladnější klenot, než je vlastnictví Indie. Jak často nám navrhovali, abychom se zbavili této přítěže! Téměř se jim to podařilo. (...) Dívali se na všechno z finančního hlediska a úplně opomíjeli mravní a politické úvahy, které činí národy velkými a jimiž se lidé liší od zvířat.“

(Benjamin Disraeli)

„Francie je nejhezčí země na světě. Římané napadli Galy, kteří se bránili statečně, ale civilizovanější Římané byli silnější a obsadili Galii. Galové, Římané a Frankové byli inteligentní, pracovití a odvážní. Pokud Kabylové a Arabové budou poslouchat Francouze, budou šťastní, budou lepší, budou považováni za děti velkého francouzského národa.“

(Jouve, Lekce z historie a civilizace, 1893.
Učebnice pro školy pro původní obyvatelstvo a francouzské školy v Alžírsku a Orientu.)

Příklad II.

„Mají střední, souměrnou postavu. Jejich pokožka má načervenalou barvu, a myslím, že kdyby chodili oblečení, byli by bílí jako my. Na těle mají chloupky a jejich vlasy jsou dlouhé a černé, hlavně u žen, což jim moc sluší. (...) Jsou bezelstní a se svým majetkem nakládají tak marnotratně, že kdo to neviděl, neuvěří. Cokoli by měli a člověk je o to požádal, nikdy neřeknou ne; nejspíš tu osobu vybídnou, aby se o věc podělili a projevují při tom takovou lásku, jako by dávali své srdce. Spokojí se s jakoukoli maličkostí, kterou jim člověk dá, ať jde o cokoli. Zakázal jsem, aby jim dávali věci tak bezcenné jako střípky rozbitého porcelánu či skla a nákončí opasků, i když domorodci byli přesvědčeni, že mají ten nejvzácnější skvost, jaký na světě je.“

(Kryštof Kolumbus)

„Odtud lze ve jménu Nejsvětější Trojice posílat tolik otroků, kolik jich jen bude možno prodat... Jsou-li zprávy, jichž se mi dostalo, spolehlivé, pak bude možno prodat čtyři tisíce otroků, a to i při nízké ceně vynese dvacet milionů. ... V Kastilii, Portugalsku, Aragónu, Itálii a na Sicílii, jakož i na ostrovech portugalských, aragónských a Kanárských je potřeba otroků veliká a myslím, že z Guineje jich už tolik nepřichází. ... A jeden zdejší otrok vydá za tři guinejské. ... Zdá se, že jsou zde dvě věci velice výnosné: otroci a brazilské dřevo, a kromě toho ovšem zlato... Majitelé lodí i námořníci jsou nyní již všichni bohatí a mají v úmyslu vrátit se brzy do Kastilie s nákladem otroků po patnácti tisících maravedí za kus včetně stravy. Poplatek za dopravu si srazí z prvních peněz, získaných prodejem otroků. A i když nyní otroci při přepravě umírají, jistě tomu tak nebude stále...”

(Kryštof Kolumbus)

Příklad III.

„Čím je Třetí stav? Vším. Čím byl až doposud v politickém uspořádání? Ničím. Co požaduje? Stát se v něm něčím. Na Třetí stav je naloženo vše, co je skutečně namáhavé, veškeré úkoly, které odmítá privilegovaný stav vykonávat. Výnosná a čestná místa jsou obsazena členy privilegovaného stavu... Třetímu stavu se opovážili jejich dosažení zapovědět. Říkalo se mu: „Ať prokazuješ sebelepší služby a máš sebevětší talent, můžeš jít jen potud, a dál už se nedostaneš...“ Nejvyšší místa by přirozeně měla být údělem a odměnou za talent a cenné služby ... a to, že se je podařilo privilegovaným uzurpovat, ... je současně strašlivým bezprávím pro většinu občanů i zradou veřejné věci. Kdopak by se opovážil říci, že Třetí stav v sobě neobsahuje vše, čeho je zapotřebí k zformování úplného národa? Je to silný a statný člověk, jehož jedna ruka je ještě spoutána. Kdyby se národ zbavil privilegovaného stavu, neuškodilo by mu to, nýbrž prospělo.“

(Emmanuel Sieyès)

102
Cette fois ci, la justice est du côté du plus fort.

de Hock

2783

p21181

„Francouzi revoltovali proti mírnému a spravedlivému monarchovi hrůzněji, divočeji a zuřivěji, než kdy nějaký národ povstal proti krvavému tyranovi. ... Zákony jsou vyvráceny, soudcovské stolice převrhnuty, vážne všechno řemeslo, obchod umírá, lid neplatí dávky, a přesto je chudý, církev je vypleněna a stát není zachráněn, občanská a vojenská anarchie povýšena na ústavu říše. (...) Francie nebude, pokud tato nestvůrná ústava potrvá, ovládána nikým jiným než ... podlou bandou, která se povznesla na troskách trůnu, církve, šlechty i lidu. Zde končí všechny podvodné sny a stínohry o lidské rovnosti a lidských právech. V bezedném bahně této zkažené oligarchie jsou všichni pohlceni, potopeni a navždy ztraceni.“

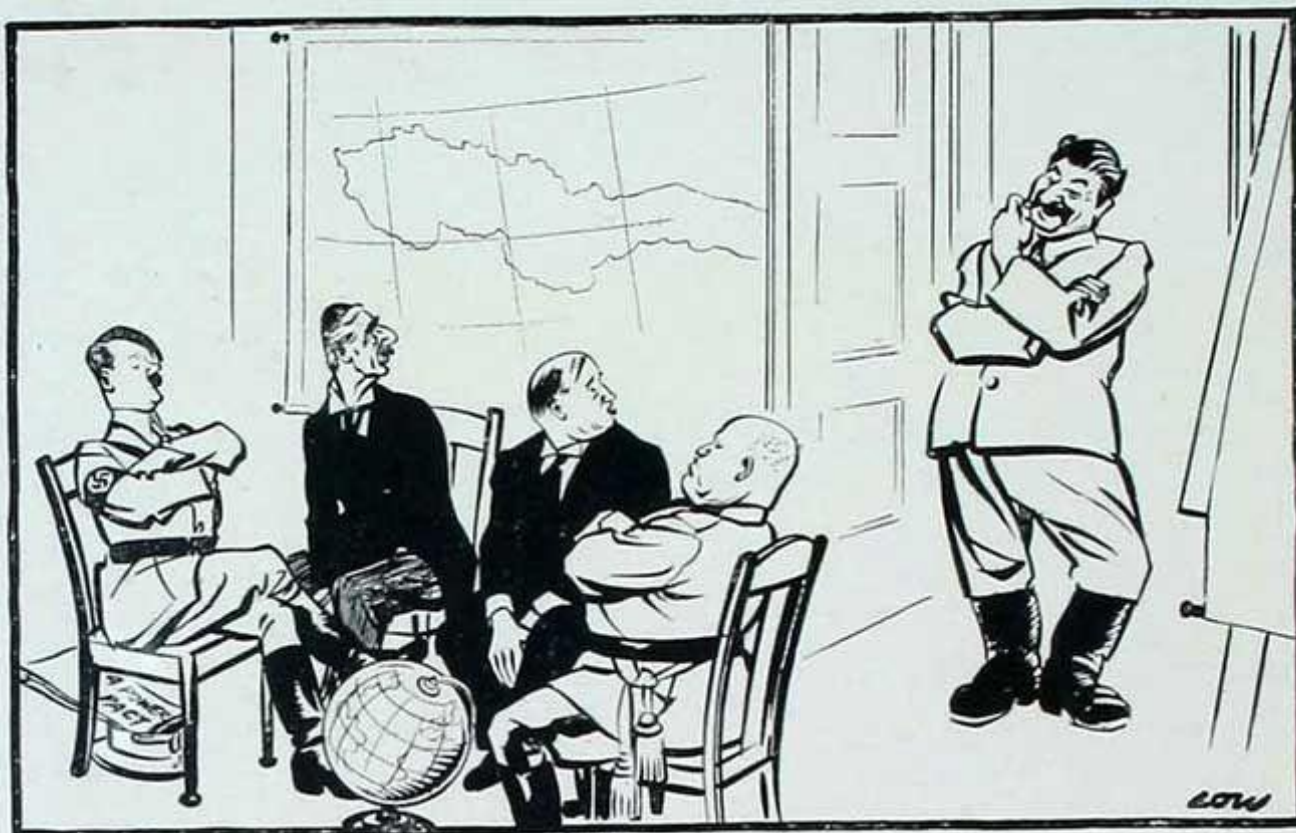
(Edmund Burke)

Příklad IV.

Radujte se ve svých srdcích. Vzdávejte díky Bohu. „Křídla míru sestoupila na nás a národy Evropy. Modlitby utrápených srdcí byly vyslyšené. Lidé v Británii, vaše děti jsou v bezpečí. Vaši manželé a vaši synové nebudou pochodovat na bojiště. Válka, která mohla být ta nejzločinečtější, nejzbytečnější a nejničivější z těch, které urazily úmysly Všemohoucího a soudnost lidí, byla odvrácena. Byla to válka, kterou nikdo nechtěl. Nikdo v Německu, nikdo ve Francii. Vůbec nikdo v Británii, která neměla žádný zájem na této záležitosti.“

(Daily Express, UK, 30. 9. 1938)

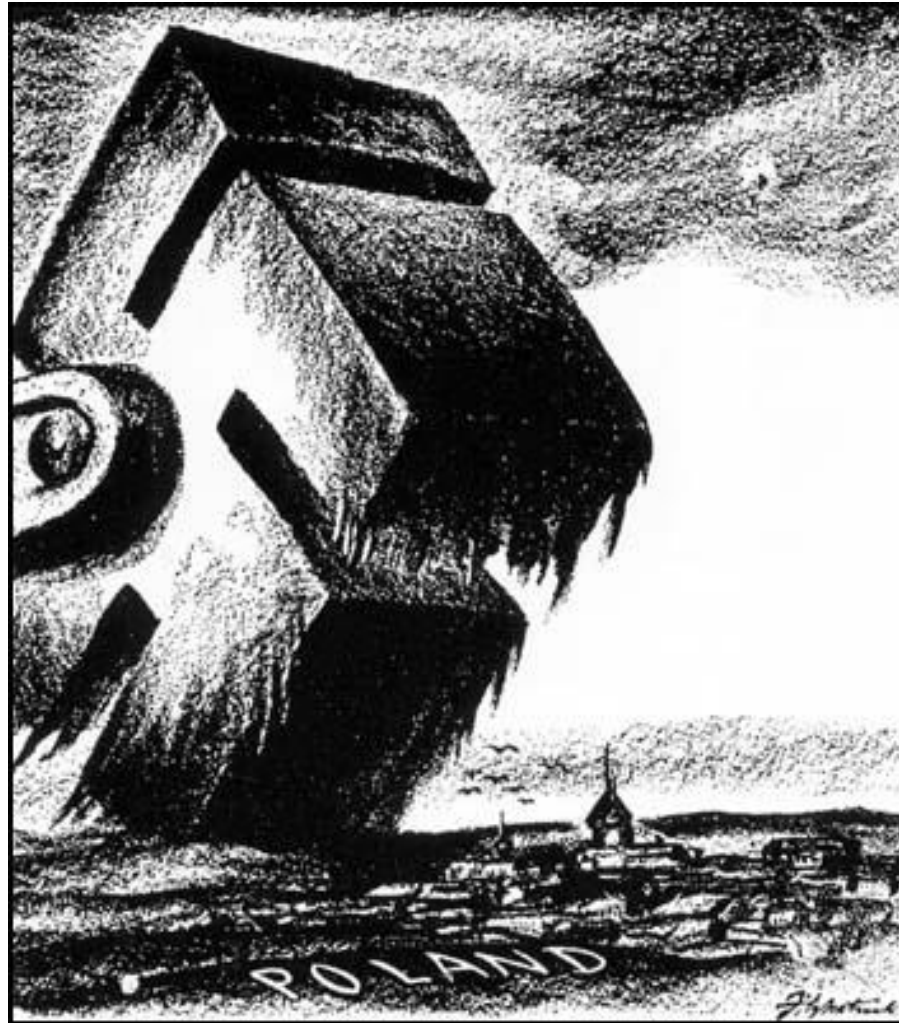

WHAT, NO CHAIR FOR ME ?

DAVID LOW

197 *Cartoon*

„Jaké je to strašné, fantastické a neuvěřitelné, že bychom měli kopat zákopy a zkoušet si plynové masky kvůli sporu ve vzdálené zemi, mezi národy, o kterých nic nevíme. Jakkoli můžeme sympatizovat s malým národem, který je ohrožovaný velkým a mocným sousedem, nemůžeme dovést celé impérium k válce, jednoduše jen kvůli němu. Pokud budeme muset bojovat, bude to muset být kvůli větším problémům, než je tento.“

(Úryvek z rozhlasového projevu N. Chamberlaina.
27. 9. 1938)

1938

Punch Magazine

Vychází v dopoledních hodinách. Majitel a vydavatel Milantrich v Praze. Tiskem téhož závodu. Odpovědní redaktor: Miloš Midlocha. Pětisk článků, stati a chráněných zpráv jest zapovězeno. Redakce a administrace: Praha II., Václavské nám. 6. TELEFON č. 214-51 až 54. NOČNÍ TELEFON čís. 214-51. Vratný tel. 214-55. Měsíční předplatné Kč 7.— Dohledací pošta, úřad Praha 25.

Dva výroky.

Francie dostojí věrně paktům a smlouvám
které uzavřela a Francie zůstane věrna závaz-
kům, které převzala.

BONNET (4. IX.)
(Cituje pařížský „Populaire“)

ní spojenci nám diktovali jako poraženým!

Ultimatum, pro jaké v dějinách národů není příkladu. - Všichni spojenci nám odmítli pomoc - Chamberlain s Hitlerem budou dnes rozhodovat o osudu naší vlasti. - Neklesneme, nezahyneme a nezapomeneme! Dějiny nekončí dneškem!

[illegible]

od marného prolévání krve, od nekonečných úderů a obětí. Nepřemýšlelná síla národa, který dovedl překonat nejtěžší dobu, není a nemůže být zlomek lidské síly. Vlastní národ, který se postavil proti Hitlerovi a jeho zločinům, není a nemůže být zlomek národa. Hitler znovu o nás a zase bez nás. I velká část britské a francouzské veřejnosti očekává výsledek a obavami. Rusko prohlásilo ústí Litvy, že se postaví na stranu národa, který se postavil proti Hitlerovi. Vlastní národ, který se postavil proti Hitlerovi, není a nemůže být zlomek národa. Vlastní národ, který se postavil proti Hitlerovi, není a nemůže být zlomek národa. Vlastní národ, který se postavil proti Hitlerovi, není a nemůže být zlomek národa.

smluvním závazkům, kdy bylo Československo napadeno pro nevyhovění ultimativním požadavkům, které byly na ně kladeny.

Hodina osudného rozhodnutí.

Na půl sedmou byla svolána ministrská rada, konaná v Kolovratském paláci. Schůze potrvala půl deváté. V 9 hodin sešla v předsednictvu ministerské rady schůze koalice dvacítky za předsednictví předs. Národního shromáždění, předsedy poslanecké sněmovny Malypetra a předsedy vlády dr. Soukupa. Porady trvaly

po celé dopoledne i odpoledne. — V tu dobu zasedala i vláda. Osudové rozhodnutí, strašlivé ve svém dosahu, bylo učiněno před pátou hodinou odpolední.

Výzva rozhlasu nabádá k zachování klidu a připomíná, že úřady pracují všude dále, zákonná nařízení a všechna právní ustanovení trvají. Soudy a všechny orgány republiky na celém území konají svoji povinnost. Ochrana všech občanů je zabezpečena.

Jednadvacátý září.

Den národního smutku, úděsu a ponížení.

Překotný spád událostí z úterka na středu.

Ujednání britského ministerského předsedy Chamberlaina s ruským kancléřem Hilferem byla podmínka Československé vlády v požadovaném ktepě nazvat ultimativní. Československá vláda byla sdělena, že mi bude zachován jen s podmínkou, že odstoupíme žádaná území. V jiném případě nemá právo Československá republika možnost požadovat a dalšími podmínkami. Všechny podmínky, které jsou v této věci, K úradě o požadavcích Francie a Anglie bylo ponecháno československé vládě jen několik hodin.

Telefonický rozhovor Chamberlain-Hitler.

Vladošpelská k názoru, že návrhy není možno ve zmlíněné formě projednat. V úterý se konala za předložení návrhu jednání, na němž se účastnil rada. Po ní odpovídala československá vláda Londýnu a Paříži notou, v níž žádala zřízení mezinárodního výboru pro vyšetření a arbitrážní smlouvy, kterou Německo a Československem ujednalo, a jejíž platnost byla v otázce v rozporu s právy národů. V úterý byla vyslaná francouzskému a britskému mezi 17. a 20. hodinou. Do Londýna a do Paříže došla v úterý 18. hodinou. V úterý 18. hodinou přišel Berlín radl se o ní členy vlády a spojil se telefonicky s Hitlerem. Natsi byla odpovídkou, že Německo se s tímto návrhem vyslané v Praze dostává nové konání. Podobná instrukce dostal také francouzský vyslanec

Náhlé noční ultimatum Anglie a Francie

Ve dvě hodiny v noci dostavili se vyslanci britský a francouzský k prezidentu republiky. Oznámili mu, že jejich vlády nemohou přijmouti česko-slovenskou odpověď za základ dalšího

přijetí nebo odmítnutí jejích plánů, aby Chamberlain se mohl podle toho řídit při své zítřejší návštěvě u Hitlera.

Z toho, co sdělili vyslanci francouzský a britský bylo patrné toto:

1. Ani Francie, ani Anglie nemohly by prý o chrániť nás proti útoku Nemecka, jestliže Československo nebude ochotno odstoupit ona území, která byla označena v berchtesgadenských návrzích.

3. Anglie by projevila nezáměr na dalším osudu Československa, kdyby nebyly její návrhy přijaty.

V tuto dobu vládní zástupce sovětské vlády sdělili, že tato vláda se bude řídit mezinárodními smlouvami, to jest, že nám poskytně vojenskou pomoc toliko v tom případě, že ji poskytně také Francie. Případně by byla sovětská vláda ochotna pomoci, kdyby Společnost národů po zjištění přisluňových skutečností označila Německo za útočníka. Za dnešního stavu v Ženevě by podobná akce neměla naprosto žádnou naději na úspěch.

Ve čtyři hodiny ráno sešel se výbor politických ministrů za předsednictví prezidenta republiky. Schůze

potvrzala téměř do 6. hodiny ranní. Vláda učinila ještě jeden pokus. Byl zavolan telefonicky francouzský ministr zahraničních věcí Bonnet, který prohlásil, že nemůže zaručiti, že by Francie dostala svým

Litvinov vysvětluje:

Proč i Rusko odmítlo svou pomoc?

Litvinov vůbec ve Společnosti národů v Ženevě vyvážoval, proč Rusko neposkytl Československu pomoci v nejtěžší chvíli. Učinil svůj projev ve chvíli, kdy už v Ženevě byly správy, že Němci pod nátlakem Anglie a Francie přiklání, ačkoliv tyto správy ještě v příštích dnech nemohly být uviděny. Litvinov vyprávěl úvodem všechny případy, v nichž Společnost národů byla zklamána. Někdy prohlašil, že v pražských jednáních vzdala se ruská vláda svých práv, když nepřijala toto podle jejího názoru slo o věc vnitropolitickou. Témito slovy vyvolal v přítomném sále takovou atmosféru, že ruská vláda nezastála do mezinárodního dění, aby rozhodným způsobem vyslovila své stanovisko k věci, která měla za sebou osudný

[illegible]

Strach z budoucnosti.

Anglie a Francie

obava: Stačí Hitlerovi jenom Československo, nebo požádá víc?

Po zlému činu začínají Londýn a Paříž svalovat vinu jeden na druhého. Nejprve začali v Paříži obviňovat bristolskou vládu, že ona to svým nálekem "všechno" způsobila. Pak se obrátili na vládu v Londýně, že ona to svým nálekem "všechno" způsobila. Pak se obrátili na vládu v Londýně, že ona to svým nálekem "všechno" způsobila. Pak se obrátili na vládu v Londýně, že ona to svým nálekem "všechno" způsobila.

**Mussolini a Hitler vztahují ruce
na francouzské území.**

Málo Francouzů jáá, že se
dalo zabránit válce. Více se
ji, jakou cenu za to zaplatí Fi-
cle. Italské listy už ohla-
nároky na Savojsko, N-
a Korsiku. V Tunisu se očep-
soustředěná Italská akce. Se-
stistické hnutí v Alsasku oži-
a je vydatné podporováno. „
York Herald“ upozorňuje, že
být považována za bezpečnou.
belgické hranici a v dánském
sviku nanuile nervosita.

[illegible]

Že svět doufá nanejvýš v nejasný mír, nekonečné zbrojení a pokles obchodu, což dohromady povede k válce nebo všeobecnému úpadku. Cizí autokracie nejsou pro nás nic nového. V minulosti jsme je museli pravidelně zadržet. V našem lidu roste přesvědčení, že takové stálé ustupování nás musí vést jen do stále horšího zmatku. Náš lid ví, že jednou musíme říci „dost!“ a prostě Boha. abv se to ne-

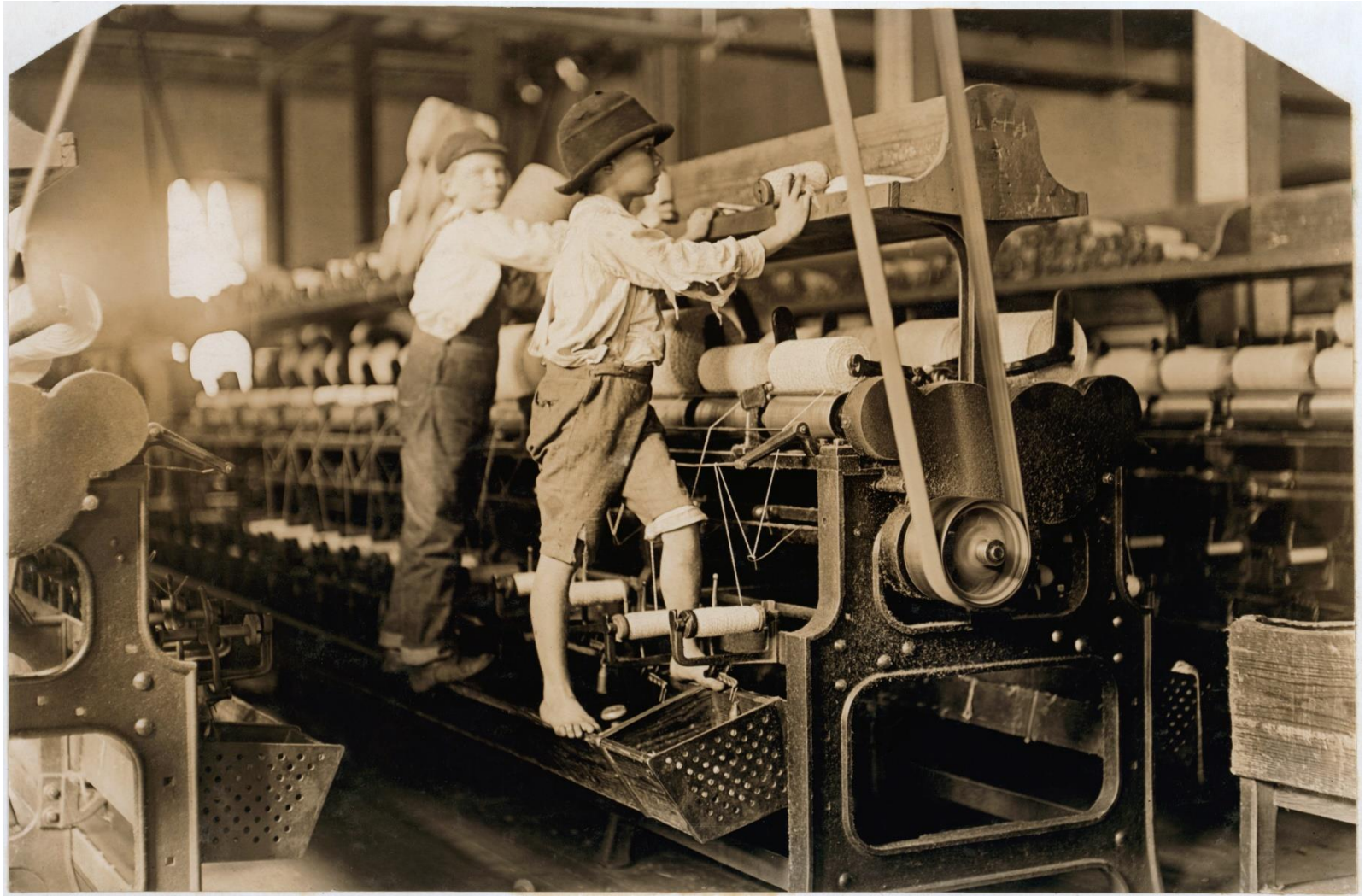
Mezinárodní konference

[illegible]

Příklad V.

RICHARDS IN PHILADELPHIA NORTH AMERICAN

„Do práce nás budili ve 4 hodiny ráno. Pracoval jsem na křídlových spřádacích strojích a musel jsem neustále stát na jedné noze... Tato pekelná práce trvala do 8 hodin večer. ... V 9 hodin večer jsme museli jít ještě do školy, kde nás učili – či lépe řečeno mučili – do 11 hodin. ... Unavení, utýraní, každou chvíli se chvějící a očekávající rány a políčky... Jeden žák po osmi letech odčítal $2 - 2 = 2$ O svátcích a večer po skončení práce jsem nesměl nikam vycházet bez propustky... Učitel říkal: „Koukej, dávám ti propustku na hodinu, vrátíš-li se pozdě, půjdeš do karceru nebo dostaneš bití.“ Do karceru nám dávali jen chléb a o vodu, dostávali jsme 25 až 100 ran. ... Jednou jsem náhodou zlomil štětku a dostal jsem za to 25 ran karabáčem, podruhé jsem dostal 50 ran za to, že jsem se svezl výtahem... Děti musely po dvě hodiny klečet na úlomcích cihel a na soli, tahali je za vlasy, bili je řemeny. (...) Na půl roku nám dávali dva páry prádla, každou sobotu je měnili, ale přesto jsme měli prádlo stále špinavé, protože jsme neměli svrchní oděv do práce a museli jsme pracovat jen v prádle...”

(V. G. Gerasimov)

„Děti nebudou moci být před dosažením vědu dvanácti let zaměstnány mistry ani přijaty do manufaktur, závodů, dílen nebo na stavby. Mohou být nicméně zaměstnávány po dosažení věku desíti let v odvětvích zvláště určených předpisem veřejné správy... Děti nebudou moci být až do dosažení dvanácti let přidrženy k delší pracovní době než na šest hodin, rozdělených přestávkou. Od dvanácti let nebudou moci být zaměstnávány více než dvanáct hodin denně, rozdělených přestávkami. Děti nebudou moci až do dosažení věku šestnácti let být zaměstnávány při žádné noční práci... Děti mladší šestnácti let a dívky mladší jednadvaceti let nebudou moci být zaměstnávány svými mistry při žádné práci o nedělích a svátcích, ani k úklidu dílny...”

(Francouzský zákon z roku 1874)

Příklad VI.

Projekt „Děvčata z pokoje 28“

Gymnázium, Praha 4, Budějovická 680

Kolektiv autorů

www.gybu.cz

VVBN

20. století očima děvčat z pokoje 28

Žákovský sešit z dějepisu
především pro starší žáky základních škol

BLOCK 22 09-15

VVBN, tajemné heslo z **deníku Helgy Pollakové**. Tato dívka přijela do **terezínského ghetta** společně s otcem a dalšími příbuznými z Kyjova koncem ledna 1943. Od 29.1. 1943 se stala jednou z dívek ubytovaných na **pokoji 28** v dětském domově L 410. O všem, co prožila, si psala deník, stejně jako celá řada dalších. Zvykala si těžce, ale přesto zapadla a cítila sounáležitost s ostatními. Její **deník se stal osou knihy německé publicistky Hannelore Brenner-Wonschick Děvčata z pokoje 28**. Přátelství, naděje a přežití v Terezíně. A tato kniha, v níž je zachyceno množství vzpomínek přeživších z pokoje 28 L 410 a přepisů autentických materiálů, se pak stala **impulsem pro napsání žákovské příručky a didakticko-metodického komentáře pro učitele**.

Metodický materiál

www.didakticke.info

Příručka je podpořena Dotačním programem
MŠMT na podporu vzdělávání v jazycích
národnostních menšin a multikulturní výchovy

Struktura

Příručka pro učitele

Žákovský sešit

Žákovský sešit

Předehra

Terezín

Ghetto Terezín

Setkání s židovstvím

Pokoj 28

Vychovatelé

Události, které vybočují

Transporty

Transport a já

Koncentrační tábor

Osvobození

Medailonky

Slovníček pojmů, přílohy...

Ukázka z pracovního listu

Transporty

Co se ti vybaví, když slyšíš slovo transport?

V čem se význam tohoto slova odlišuje od slov výlet či cesta?

Zdá se ti vhodné, aby bylo slovo transport používáno ve spojitosti s přepravou lidí?

Transport

En

176

Name

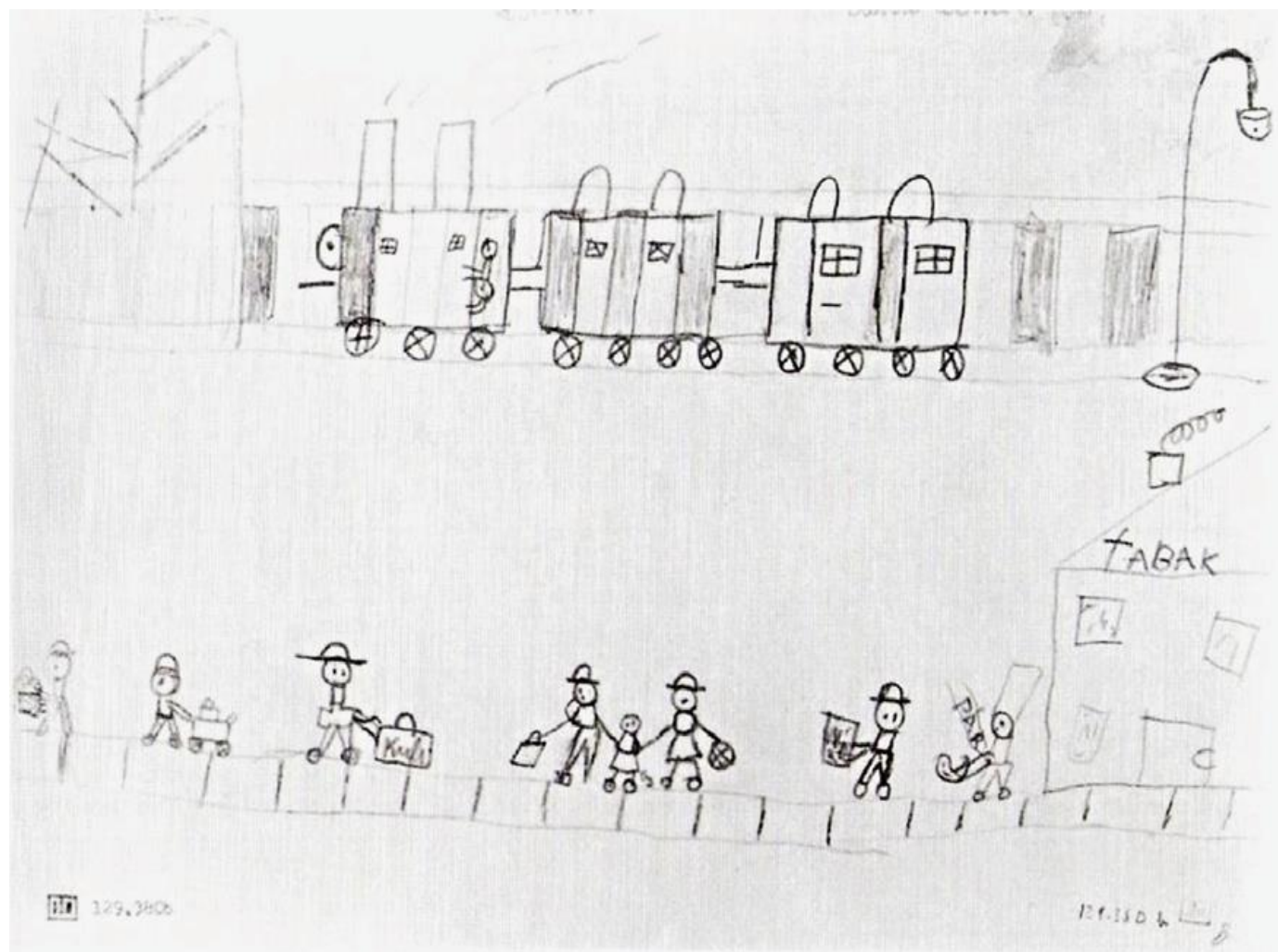
Heba

Heba

PRAHA PŘIJELA

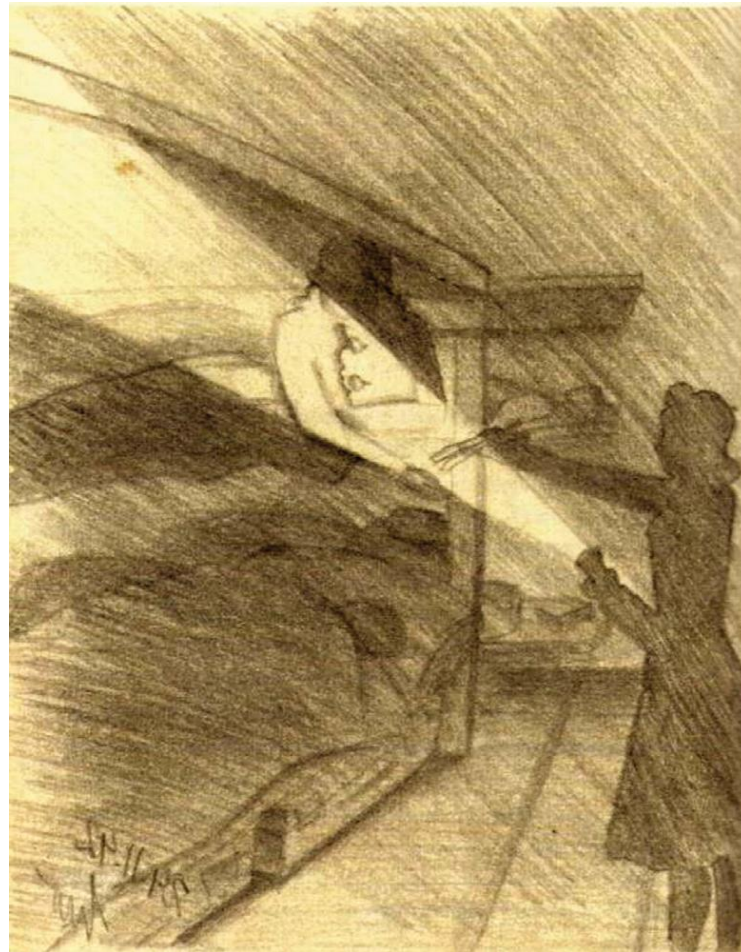

TO JE TĚŽKÉ.

„Je to tu v Terezíně strašný, celej babylon, Němci, Rakušani, Češi, Holanďani, několik Francouzů, znám jednu Finku. Jsou tu i árijci a chudáci míšenci...”

(Helga Pollaková)

Helga Weissová, Výzva do transportu